

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 27ης Νοεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-270/99 P,

Z, μόνιμος υπάλληλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κάτοικος Βρυξελλών (Βέλγιο), εκπροσωπούμενος από τον J.-N. Louis, avocat, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

αναιρεσείων,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναίρεσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 4 Μαΐου 1999 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (πρώτο τμήμα) στην υπόθεση T-242/97, **Z** κατά Κοινοβουλίου, (Συλλογή Υπ.Υπ. 1999, σ. I-A-77 και II-401), με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής, καθόσον απέρριψε την προσφυγή του **Z** κατά της αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1996, περί επιβολής στον νυν αναιρεσείοντα της πειθαρχικής κυρώσεως του υποβιβασμού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

όπου ο έτερος διάδικος είναι το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τον Η. Krück, με τόπο επιδόσεων
στο Λουξεμβούργο,

καθού πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από την F. Macken, πρόεδρο τμήματος, την N. Colneric,
τους C. Gulmann, J.-P. Puissochet και Β. Σκουρή (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: Η. Α. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισιγητή δικαστή,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατὰ τη συνεδρίαση της 1ης Φεβρουαρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατὰ τη συνεδρίαση της 22ας Μαρτίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Ιουλίου 1999, ο Z υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ και των αντιστοίχων διατάξεων των Οργανισμών ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, αίτηση αναιρέσεως με αντικείμενο, αφενός, την εξαφάνιση της αποφάσεως που εξέδωσε στις 4 Μαΐου 1999 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση T-242/97, Z κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1999, σ. I-A-77 και II-401, στο εξής: αναιρεσιβαλλομένη απόφαση), καθόσον απέρριψε την προσφυγή του Z κατά της αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1996, περί επιβολής στον νυν αναιρεσείοντα της πειθαρχικής κυρώσεως του υποβιβασμού (στο εξής: επίδικη απόφαση), και, αφετέρου, την ακύρωση της αποφάσεως αυτής του Γενικού Γραμματέα.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Το άρθρο 7 του παραρτήματος ΙΧ του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ) ορίζει τα εξής:

«Βάσει των προσκομισθέντων στον εισηγητή στοιχείων και λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις γραπτές ή προφορικές δηλώσεις του ενδιαφερομένου και των μαρτύρων, καθώς και τα αποτελέσματα της εξετάσεως στην οποία έχει προβεί, το πειθαρχικό συμβούλιο εκδίδει με πλειοψηφία αιτιολογημένη γνώμη για την κύρωση που κατά τη γνώμη του επισύρουν τα προσαπτόμενα και διαβιβάζει τη γνώμη αυτή στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή και στον ενδιαφερόμενο, εντός προθεσμίας ενός μηνός από την ημέρα κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως. Η προθεσμία παρατείνεται σε τρεις μήνες, όταν το συμβούλιο προβαίνει σε έρευνα.

Στην περίπτωση ποινικής δώξεως, το συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ότι αναβάλλει την έκδοση αποφάσεως, μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του δικαστηρίου.

Η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή λαμβάνει την απόφασή της εντός προθεσμίας ενός μηνός το αργότερο, κατόπιν ακροάσεως του ενδιαφερομένου.»

Το ιστορικό της διαφοράς ενώπιον του Πρωτοδικείου

3 Από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι ο αναιρεσείων ανέλαβε υπηρεσία στο Κοινοβούλιο το 1977. Κατά τον χρόνο των επίδικων πραγματικών περιστατικών, δηλαδή μεταξύ του 1988 και του 1995, ήταν υπεύθυνος για την υπηρεσία «Ταχυδρομείο των μελών», η οποία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση γραμματείας (ΓΔ 1) στις Βρυξέλλες. Διορίστηκε κύριος υπάλληλος γραφείου βαθμού C 1 από 1ης Μαΐου 1989.

4 Τον Δεκέμβριο του 1994, οι XB, C και D, και οι τρεις μόνιμοι υπάλληλοι απασχολούμενοι στην υπηρεσία του αναιρεσειόντος και υφιστάμενοί του, κατέθεσαν καταγγελία κατ' αυτού στον πρόεδρο της επιτροπής προσωπικού του Κοινοβουλίου. Στην καταγγελία αυτή διατύπωσαν πλείονες κατηγορίες σχετικές με τη συμπεριφορά του αναιρεσειόντος στις επαγγελματικές του σχέσεις. Κατόπιν της καταγγελίας αυτής, ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου, με έγγραφο της 27ης Ιανουαρίου 1995, ανέθεσε στον διευθυντή προσωπικού να διεξαγάγει διοικητική έρευνα.

5 Στην από 2 Ιουνίου 1995 έκθεση κατόπιν της διεξαγωγής διοικητικής έρευνας έγιναν δεκτές εις βάρος του αναιρεσειόντος οι ακόλουθες αιτιάσεις:

- κακόβουλη συμπεριφορά εις βάρος υπαλλήλων εργαζομένων υπό τις εντολές του,
- σεξουαλική παρενόχληση,
- εμπόριο μεταχειρισμένων οχημάτων χωρίς προηγούμενη άδεια και χρησιμοποίηση προς τούτο των μέσων του θεσμικού οργάνου (τηλέφωνο, γκαράζ),
- αποδιοργάνωση της υπηρεσίας «Ταχυδρομείο των μελών» και
- υπεξαίρεση μέρους της αλληλογραφίας.

Με την έκθεση αυτή προτάθηκε στον Γενικό Γραμματέα του Κοινοβουλίου, ενεργώντας υπό την ιδιότητα της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής (στο εξής: ΑΔΑ), να κινήσει πειθαρχική διαδικασία.

6 Στις 7 Ιουλίου 1995 η ΑΔΑ προέβη, σύμφωνα με το άρθρο 87, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ, σε ακρόαση του αναιρεσειόντος, στον οποίο είχαν κοινοποιηθεί οι αιτιάσεις που έγιναν δεκτές με την από 2 Ιουνίου 1995 έκθεση κατόπιν της διεξαγωγής διοικητικής έρευνας. Τα πρακτικά της ακροάσεως διαβιβάστηκαν στον αναιρεσειόντα, ο οποίος κατέθεσε τις γραπτές του παρατηρήσεις με έγγραφο της 20ής Ιουλίου 1995.

- 7 Στις 31 Αυγούστου 1995 η ΑΔΑ αποφάσισε να κινήσει πειθαρχική διαδικασία κατά του αναιρεσεύοντος και να υποβάλει το ζήτημα στην κρίση του πειθαρχικού συμβουλίου. Συγχρόνως, ο αναιρεσεύων τέθηκε σε αργία χωρίς μείωση των αποδοχών του, δυνάμει του άρθρου 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ.
- 8 Η ΑΔΑ διαβίβασε αυθημερόν τον διοικητικό φάκελο στο πειθαρχικό συμβούλιο. Στις 11 Δεκεμβρίου 1995 ο αναιρεσεύων απηύθυνε στο εν λόγω συμβούλιο έγγραφο με το οποίο επέκρινε την από 2 Ιουνίου 1995 έκθεση κατόπιν της διεξαγωγής διοικητικής έρευνας. Το πειθαρχικό συμβούλιο εξέτασε μάρτυρες μεταξύ της 18ης Δεκεμβρίου 1995 και της 23ης Απριλίου 1996, παρουσία του αναιρεσεύοντος και του συνηγόρου του. Άκουσε τον αναιρεσεύοντα και τον συνήγορό του στις 25 Ιουλίου 1996.
- 9 Στις 3 Σεπτεμβρίου 1996 το πειθαρχικό συμβούλιο εξέδωσε την αιτιολογημένη γνώμη του. Με τη γνώμη αυτή διαπίστωσε ότι υπήρχαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με ορισμένες από τις εις βάρος του αναιρεσεύοντος κατηγορίες, μεταξύ των οποίων οι περί κακόβουλης συμπεριφοράς, περί σεξουαλικής παρενοχλήσεως, περί χρησιμοποίησης των μέσων του Κοινοβουλίου για εμπορία μεταχειρισμένων οχημάτων και περί αποδιοργανώσεως της υπηρεσίας «Ταχυδρομείο των μελών». Για τους λόγους αυτούς, το πειθαρχικό συμβούλιο συνέστησε την παύση του αναιρεσεύοντος σύμφωνα με το άρθρο 86, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του ΚΥΚ, χωρίς μείωση ωστόσο των συνταξιοδοτικών του δικαιωμάτων.
- 10 Η ΑΔΑ, αφού άκουσε τον αναιρεσεύοντα στις 3 Οκτωβρίου 1996, σύμφωνα με το άρθρο 7, τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ, εξέδωσε την επίδικη απόφαση στις 28 Οκτωβρίου 1996. Η απόφαση αυτή υποβιβάζει τον αναιρεσεύοντα στον βαθμό C 5, κλιμάκιο 1.

Η προσφυγή ακυρώσεως και η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση

- 11 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Αυγούστου 1997, ο αναιρεσεύων άσκησε προσφυγή κατά της επίδικης αποφάσεως. Προς στήριξη

της προσφυγής του αυτής, επικαλέστηκε μεταξύ άλλων πλείονες λόγους ακυρώσεως αντλούμενους από παρανομίες κατά τη διεξαγωγή τόσο της διαδικασίας πριν από την έναρξη της πειθαρχικής διαδικασίας όσον και της πειθαρχικής και της διοικητικής διαδικασίας. Μεταξύ των λόγων αυτών, περιλαμβανόταν ο λόγος ακυρώσεως που αντλούνταν από παράβαση του άρθρου 7, πρώτο και τρίτο εδάφιο, του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ, λόγω μη τήρησης εύλογης προθεσμίας μεταξύ των διαφόρων πράξεων της πειθαρχικής διαδικασίας.

- 12 Όσον αφορά τον λόγο αυτόν, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 39 έως 42 της αναρεσβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε τα ακόλουθα:

«39 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 1970, 13/69, Van Eick κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 239, σκέψεις 3 επ., της 29ης Ιανουαρίου 1985, 228/83, F. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 275, σκέψη 30, και της 19ης Απριλίου 1988, 175/86 και 209/86, M. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 1891, σκέψη 16), οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ δεν είναι ανατρεπτικές, αλλ' αποτελούν κανόνες χρηστής διοικήσεως, η μη τήρηση των οποίων μπορεί να συνεπάγεται την ευθύνη του οργάνου για τη ζημία που έχει ενδεχομένως προκληθεί στους ενδιαφερομένους, χωρίς να επηρεάζει, αυτή καθεαυτή, το κύρος της πειθαρχικής κυρώσεως που επιβλήθηκε μετά την παρέλευσή τους.

40 Καίτοι αληθεύει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε με τις δύο προπαρατεθείσες αποφάσεις De Compte κατά Κοινοβουλίου και D κατά Επιτροπής ότι η μη τήρηση των εν λόγω προθεσμιών “μπορεί να επισύρει και την ακυρότητα της πράξεως που εκδόθηκε εκπροθέσμως”, η νομολογία αυτή δεν έχει την έννοια ότι κάθε υπέρβαση της προθεσμίας κολάζεται αυτομάτως με ακυρότητα. Εξάλλου, και στις δύο αυτές υποθέσεις, το Πρωτοδικείο απέφυγε ακριβώς να κηρύξει ακυρότητα (βλ., στο πνεύμα αυτό, και την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, T-12/94, Daffix κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1997, σ. II-1197, σκέψεις 130 έως 133).

41 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι μόνον η συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων μπορεί να επηρεάσει, σε ειδικές περιπτώσεις, το κύρος εκπροθέσμως επιβληθείσας πειθαρχικής κυρώσεως. Ο προσφεύγων απέδειξε απλώς ότι όντως

υπέρβρε της προθεσμίας. Αντιθέτως, το Κοινοβούλιο εκθέτει, χωρίς να αντιλέξει ο προσφεύγων, ότι η εν προκειμένω διεξαχθείσα πειθαρχική διαδικασία ήταν πολύπλοκη, ότι εξετάστηκαν πολυάριθμοι μάρτυρες — όπως εξάλλου συμφωνήθηκε με τη δικηγόρο του προσφεύγοντος — και ότι το πειθαρχικό συμβούλιο αντιμετώπισε δυσχέρειες και περιορισμούς [...].

- 42 Προστίθεται ότι, κατά τον χρόνο που η ΑΔΑ αποφάσισε να κινήσει πειθαρχική διαδικασία εις βάρος του προσφεύγοντος, τον έθεσε σε αργία χωρίς μείωση των αποδοχών του. Κατόπιν της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως της ΑΔΑ, μετατέθηκε σε άλλη Γενική Διεύθυνση. Συνεπώς, καθ' όλη τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας, ο προσφεύγων διατηρούσε τα οικονομικά δικαιώματα που αντλούσε από τον βαθμό του C 1 χωρίς να οφείλει να παρουσιαστεί στην παλαιά υπηρεσία του, πράγμα το οποίο του παρέσχε τη δυνατότητα να απομακρυνθεί, χωρίς χρηματική ζημία, από ατμόσφαιρα η οποία είχε ενδεχομένως καταστεί δυσάρεστη γι' αυτόν. Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, χάρη στη μετάθεσή του, δεν ήταν υποχρεωμένος να επιστρέψει στην υπηρεσία του, αλλά είχε τη δυνατότητα να ενταχθεί σε ένα νέο επαγγελματικό περίγυρο και να αποκτήσει νέα φήμη.»
- 13 Βάσει της συλλογιστικής αυτής, το Πρωτοδικείο κατέληξε, με τη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η υπέρβαση των προθεσμιών του άρθρου 7 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ δεν δικαιολογούσε εν προκειμένω την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως. Ως εκ τούτου, απέρριψε τον λόγο ακυρώσεως του αναιρεσιζήτοντος που αντλούνταν από την υπέρβαση των προθεσμιών του εν λόγω άρθρου 7.

Η αίτηση αναιρέσεως

- 14 Προς στήριξη της αιτήσεώς του αναιρέσεως, ο αναιρεσιζήτων ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, μη κολάζοντας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το παράνομο της υπερέβρε των προθεσμιών του άρθρου 7 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα.

- 15 Ο λόγος αναιρέσεως του αναιρεσειόντος έχει δύο σκέλη που πρέπει να εξετασθούν χωριστά. Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση παρέβη, αφενός, το άρθρο 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ και, αφετέρου, τους κανόνες ορθής συμπεριφοράς και χρηστής διοικήσεως που επιβάλλονται στις πειθαρχικές αρχές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του πρώτου σκέλους του λόγου αναιρέσεως

- 16 Προς στήριξη του πρώτου σκέλους του λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται κατ' ουσίαν ότι το Πρωτοδικείο, μη κρίνοντας ότι οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ είναι ανατρεπτικές και εφαρμόζονται αυστηρά, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα.
- 17 Προς στήριξη της απόψεως αυτής, ο αναιρεσείων προβάλλει δύο επιχειρήματα.
- 18 Πρώτον, επικαλείται το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ), το οποίο, κατ' αυτόν, έχει εφαρμογή στην κοινοτική έννομη τάξη δυνάμει του άρθρου ΣΤ, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, ΕΕ). Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας. Κατά τον αναιρεσειόντα, μια δίκη μπορεί ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις αυτές μόνον αν εντάσσεται σε σύστημα όπου οι δικονομικές προθεσμίες είναι σταθερές και εφαρμόζονται αυστηρά.

- 19 Εξάλλου, οι ειδικές προθεσμίες του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ αποτελούν πλήρη κανονιστική ρύθμιση την οποία πρέπει να τηρούν οι πειθαρχικές αρχές προκειμένου να συμμορφώνονται με την αρχή της ασφαλείας δικαίου και προκειμένου να αποφεύγουν κάθε δυσμενή διάκριση και κάθε αυθαίρετη μεταχείριση.
- 20 Δεύτερον, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η άποψή του ενισχύεται από την παγία νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία η αυστηρή εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων περί δικονομικών προθεσμιών ανταποκρίνεται στην επιταγή της ασφαλείας δικαίου και στην ανάγκη να αποφεύγεται κάθε δυσμενής διάκριση ή αυθαίρετη μεταχείριση κατά την απονομή της δικαιοσύνης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1984, 209/83, *Ferriera Valsabbia* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3089, και της 26ης Νοεμβρίου 1985, 42/85, *Cockerill-Sambre* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3749).
- 21 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά παγία νομολογία, οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ δεν είναι ανατρεπτικές, αλλ' αποτελούν κανόνες χρηστής διοικήσεως, η μη τήρηση των οποίων μπορεί να συνεπάγεται την ευθύνη του οργάνου για τη ζημία που έχει ενδεχομένως προκληθεί στους ενδιαφερομένους, χωρίς να επηρεάζει, αυτή καθαυτή, το κύρος της πειθαρχικής κυρώσεως που επιβλήθηκε μετά την παρέλευσή τους (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Van Eick* κατά Επιτροπής, σκέψεις 3 έως 7, *F.* κατά Επιτροπής, σκέψη 30, και *M.* κατά Συμβουλίου, σκέψη 16).
- 22 Δεύτερον, διαπιστώνεται ότι η επιχειρηματολογία του αναιρεσείοντος δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την ορθότητα της νομολογίας αυτής.
- 23 Όσον αφορά, αφενός, το επιχείρημα που αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ και χωρίς να είναι ανάγκη να κριθεί αν η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή στις

πειθαρχικές διαδικασίες που προβλέπει ο ΚΥΚ, υπεθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως, δηλαδή, εντός λογικής προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, νομίμως λειτουργούν, το οποίο θα αποφασίσει είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Όπως προκύπτει σαφώς από το γράμμα του, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ δεν τάσσει συγκεκριμένες προθεσμίες και δεν προβλέπει ότι οι προθεσμίες που ορίζει ένα νομοθετικό κείμενο, όπως οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ, πρέπει κατ' ανάγκη να θεωρούνται ανατρεπτικές.

- 24 Όσον αφορά την εφαρμογή της γενικής αρχής του κοινοτικού δικαίου, κατά την οποία κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί εντός εύλογης προθεσμίας (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 21), από τη νομολογία του Δικαστηρίου όπως και από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προκύπτει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σε συνάρτηση με τις περιστάσεις που χαρακτηρίζουν κάθε υπόθεση και, ειδικότερα, με τα συμφέροντα του διαδίκου που διακυβεύονται στη δίκη, την περιπλοκότητα της υποθέσεως, καθώς και τη συμπεριφορά του ενδιαφερομένου και εκείνη των αρμοδίων αρχών (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προπαρατεθείσα απόφαση *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, σκέψη 29, και ΕΔΔΑ, αποφάσεις *Erkner* και *Hofauer* της 23ης Απριλίου 1987, σειρά Α αριθ. 117, § 66, *Kemmache* της 27ης Νοεμβρίου 1991, σειρά Α αριθ. 218, § 60, X κατά Γαλλίας της 31ης Μαρτίου 1992, σειρά Α αριθ. 234-C, § 32, *Φωκάς* κατά Γαλλίας της 23ης Απριλίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-II, σ. 546, § 71, και Γαρυφάλλου ΑΕΒΕ κατά Ελλάδος της 27ης Σεπτεμβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-V, σ. 1821, § 39).

- 25 Αφετέρου, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλεί ο αναιρεσείων από τη νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στη σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως (προπαρατεθείσες αποφάσεις *Ferriera Valsabbia* κατά Επιτροπής, σκέψη 14, και *Cockerill-Sambre* κατά Επιτροπής, σκέψη 10), διαπιστώνεται ότι η νομολογία αυτή δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, η εν λόγω νομολογία αφορά τις προθεσμίες που προβλέπονται για την έναρξη των ενδίκων διαδικασιών ενώπιον του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου. Οι προθεσμίες αυτές όμως είναι διαφορετικής φύσεως από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ και, συνεπώς, δεν μπορούν να συγκριθούν με τις εν λόγω προθεσμίες.

- 26 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου αναιρέσεως

- 27 Με το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ δεν είναι ανατρεπτικές, εμφανίζουν ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση να επιβάλει στις πειθαρχικές αρχές έναν κανόνα χρηστής διοικήσεως που συνίσταται στην υποχρέωση να διεξάγουν την πειθαρχική διαδικασία με επιμέλεια και να ενεργούν έτσι ώστε κάθε πράξη της πειθαρχικής διαδικασίας να πραγματοποιείται εντός εύλογης προθεσμίας σε σχέση με την προηγούμενη πράξη.
- 28 Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας αυτής, ο αναιρεσείων επικαλείται την απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1991, T-26/89, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1991, σ. ΙΙ-781). Ισχυρίζεται ότι, κατά την απόφαση εκείνη, η μη τήρηση των επιμέλων προθεσμιών — η οποία μπορεί να εκτιμηθεί μόνο σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως — όχι μόνο μπορεί να συνεπάγεται την ευθύνη του οικείου οργάνου, αλλά μπορεί να επισύρει την ακυρότητα της πράξεως που εκδόθηκε εκπροθέσμως.
- 29 Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση παρέβη την υποχρέωσή του να εκτιμά τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως οσάκις εξετάζει λόγο ακυρώσεως βασιζόμενο στην υπέρβαση των προθεσμιών του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ. Το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στην εξέταση της νομιμότητας της διεξαγωγής της πειθαρχικής διαδικασίας καθώς και

του υποστατού και της σοβαρότητας των αιτιάσεων που δέχθηκε η ΑΔΑ. Αντί να προβεί σε εμπεριστατωμένη ανάλυση της διαδικασίας, ενστερνίστηκε απλώς την επιχειρηματολογία του Κοινοβουλίου, η οποία εκτίθεται στις σκέψεις 36 έως 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, που σκοπούσε στη δικαιολόγηση της υπερβάσεως των προθεσμιών του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ στη συγκεκριμένη περίπτωση.

- 30 Ο αναιρεσείων επικρίνει την επιχειρηματολογία αυτή και καταλήγει ότι το Κοινοβούλιο δεν επικαλέστηκε καμία εξαιρετική περίπτωση για να δικαιολογήσει την υπέρβαση των προβλεπόμενων προθεσμιών. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο παραβίασε τις αρχές που έχει θέσει με τη νομολογία του.

Επί του παραδεκτού

- 31 Το Κοινοβούλιο αμφισβητεί το παραδεκτό του δευτέρου αυτού σκέλους του λόγου αναιρέσεως, επικαλούμενο δύο επιχειρήματα.

- 32 Πρώτον, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι, κατά το μέτρο που ο αναιρεσείων προφανώς επικαλείται την κατ' αυτόν «παράβαση των κανόνων ορθής συμπεριφοράς και χρηστής διοικήσεως που επιβάλλονται στις πειθαρχικές αρχές» ως ανεξάρτητο και αυτοτελή λόγο αναιρέσεως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, δεδομένου ότι δεν προβλήθηκε καμία ειδική επιχειρηματολογία προς στήριξή του.

- 33 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι από τα άρθρα 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να μνημονεύει επακριβώς τα επικρινόμενα στοιχεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση καθώς και τα νομικά επιχειρήματα επί των οποίων στηρίζεται συγκεκριμένα η αίτηση αυτή (βλ.,

μεταξύ άλλων, διατάξεις της 6ης Μαρτίου 1997, C-303/96 P, Bernardi κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1997, σ. I-1239, σκέψη 37, και της 9ης Ιουλίου 1998, C-317/97 P, Smanor κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-4269, σκέψη 20, και απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-257/98 P, Lucaccioni κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-5251, σκέψη 61).

- 34 Εν προκειμένω, όπως εκτέθηκε στις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας αποφάσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν τήρησε τις αρχές που έχει θέσει με τη νομολογία του. Επισημαίνοντας ότι, κατά τη νομολογία αυτή, η μη τήρηση των επιμάχων προθεσμιών — η οποία μπορεί να εκτιμηθεί μόνο σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως — όχι μόνο μπορεί να συνεπάγεται την ευθύνη του οικείου οργάνου, αλλά μπορεί να επισύρει την ακυρότητα της πράξεως που εκδόθηκε εκπροθέσμως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωσή του να εκτιμά τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως και, κατά συνέπεια, την υποχρέωσή του να ακυρώσει την επίδικη απόφαση.
- 35 Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως επισημαίνει με ακρίβεια τα επικρινόμενα στοιχεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν το αίτημα αναιρέσεως της αποφάσεως αυτής.
- 36 Δεύτερον, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι οι επικρίσεις του αναιρεσείοντος σχετικά με την επιχειρηματολογία του Κοινοβουλίου ενώπιον του Πρωτοδικείου αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση πραγματικών περιστατικών και, συνεπώς, είναι απαράδεκτες κατ' αναίρεση. Ομοίως, κατά το μέτρο που οι αιτιάσεις του αναιρεσείοντος που αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως ισοδυναμούν με αίτηση προς το Δικαστήριο για εκ νέου εξέταση των πραγματικών περιστατικών, είναι κατ' ανάγκην απαράδεκτες στο πλαίσιο της κατ' αναίρεση δίκης η οποία, κατά το άρθρο 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, περιορίζεται σε νομικά ζητήματα.
- 37 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να στηρίζεται παρά μόνο σε λόγους που αφορούν την παράβαση νομικών κανόνων, αποκλεισμένης

οποιασδήποτε εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών. Το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η εκ παραδρομής ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεων του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του υποβλήθηκαν, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Όταν το Πρωτοδικείο έχει διαπιστώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 225 ΕΚ, έλεγχο όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών αυτών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε το Πρωτοδικείο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P. Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψεις 48 και 49, και της 16ης Μαρτίου 2000, C-284/98 P, Κοινοβούλιο κατά Bieber, Συλλογή 2000, σ. I-1527, σκέψη 31).

38 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει σαφώς από τις σκέψεις 27 έως 30 της παρούσας αποφάσεως, οι επικρίσεις του αναιρεσείοντος σχετικά με την επιχειρηματολογία του Κοινοβουλίου ενώπιον του Πρωτοδικείου έχουν ως σκοπό να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα του εκ μέρους του νομικού χαρακτηρισμού των πραγματικών στοιχείων που επικαλέστηκε το Κοινοβούλιο για να δικαιολογήσει την υπέρβαση των επιμέτρων προθεσμιών. Πράγματι, ακριβώς βάσει αυτών των στοιχείων το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι προϋποθέσεις ακυρώσεως που έθεσε με τη νομολογία του δεν πληρούνταν.

39 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, συνάγεται ότι το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

40 Όσον αφορά την ουσία, επισημαίνεται ότι με την υπομνησθείσα στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, κατά την οποία οι προθεσμίες του άρθρου 7 του παραρτήματος ΙΧ δεν είναι ανατρεπτικές, διευκρινίζεται μόνον ότι η υπέρβαση των προθεσμιών δεν έχει, από μόνη της, ως αναγκαία συνέπεια την ακύρωση της πειθαρχικής αποφάσεως που λαμβάνεται μετά την εκπνοή τους.

- 41 Πράγματι, όπως προκύπτει σαφώς από τη νομολογία αυτή (προπαρατεθείσες αποφάσεις Van Eick κατά Επιτροπής, σκέψη 1, F. κατά Επιτροπής, σκέψη 29, M. κατά Συμβουλίου, σκέψη 15), το Δικαστήριο αποφάνθηκε μόνον επί του λόγου ακυρώσεως κατά τον οποίον ένα πειθαρχικό μέτρο που ελήφθη μετά την παρέλευση των προθεσμιών που καθορίζει το άρθρο 7 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ πρέπει να ακυρωθεί.
- 42 Επομένως, με τη νομολογία αυτή το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί του ζητήματος αν μια σημαντική υπέρβαση των προθεσμιών του άρθρου 7 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ αποτελούσα παράβαση των κανόνων της χρηστής διοικήσεως μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της ληφθείσας μετά την εκποίη τους πειθαρχικής αποφάσεως.
- 43 Συναφώς, δεν αποκλείεται μια σημαντική υπέρβαση των προθεσμιών να ισοδυναμεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, με παραβίαση μιας εφαρμοστέας στον οικείο τομέα γενικής αρχής του κοινοτικού δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, μια τέτοια υπέρβαση μπορεί να εμποδίσει τον ενδιαφερόμενο να υπερασπίσει αποτελεσματικά τον εαυτό του ή να του δημιουργήσει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι δεν θα υποστεί πλέον πειθαρχική κύρωση.
- 44 Σε τέτοιες εξαιρετικές περιστάσεις, η καθυστέρηση της εκδόσεως μιας πειθαρχικής αποφάσεως αποτελεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας ή παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία δικαιολογεί την ακύρωση της αποφάσεως αυτής εκ μέρους των κοινοτικών δικαστηρίων.
- 45 Πάντως, τέτοια περίπτωση δεν συντρέχει εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, μολονότι είναι αληθές ότι η κατά εννέα περίπου μήνες υπέρβαση της τριμήνης προθεσμίας την οποία προβλέπει το άρθρο 7 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ για τη γνωμοδότηση

του πειθαρχικού συμβουλίου σε περίπτωση που αυτό προβεί σε έρευνα είναι σημαντική, γεγονός παραμένει ότι ο αναιρεσείων δεν επικαλέστηκε κανένα νομικό επιχείρημα ή πραγματικό στοιχείο ικανό να αποδείξει ότι αυτή η υπέρβαση τον εμπόδισε να υπερασπίσει τον εαυτό του ή του δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη περί του ότι δεν θα του επιβαλλόταν πειθαρχική κύρωση. Ομοίως, ο αναιρεσείων δεν επικαλέστηκε κανένα τέτοιου είδους επιχείρημα όσον αφορά την υπέρβαση της προθεσμίας ενός μήνα την οποία διαθέτει η ΑΔΑ προκειμένου να αποφανθεί.

46 Κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

47 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στην αναρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 118 του κανονισμού αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Σύμφωνα με το άρθρο 70 του εν λόγω κανονισμού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους, τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 122, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, το άρθρο 70 δεν έχει εφαρμογή επί των αναιρέσεων που ασκούν μόνιμοι ή μη μόνιμοι υπάλληλοι οργάνου κατά του οργάνου αυτού. Επειδή το Κοινοβούλιο ζήτησε την καταδίκη του αναιρεσείοντος στα δικαστικά έξοδα και ο αναιρεσείων ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει τον Ζ στα δικαστικά έξοδα.**

Macken

Colneric

Gulmann

Puissochet

Σκουρή

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Νοεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

F. Macken